

ФОРМУВАННЯ ГУМАНІСТИЧНИХ ПОГЛЯДІВ У СТУДЕНТІВ ВИЩИХ ТЕХНІЧНИХ ЗАКЛАДІВ ЗАСОБАМИ "УКРАЇНСЬКОЇ ТА ЗАРУБІЖНОЇ КУЛЬТУРИ" ТА "РИТОРИКИ"

Курс "Українська та зарубіжна культура" передбачає знайомство із культурно-історичним процесом, особливостями культурних епох, досягненнями в різних галузях духовної культури, художніми стилями, видами та жанрами мистецтва тощо. Студенти ознайомлюються із закономірностями та динамікою виникнення і зміни художніх напрямків – від готики і бароко до постмодернізму. Перед ними постають постаті митців — художників, композиторів, майстрів слова. Вони вчаться аналізувати твори художників, збагачуючи тим самим власну духовну культуру, розвиваючи себе як особистість. Курс "Риторика" є складовою частиною "Культури та техніки мовлення". Він покликаний формувати у майбутніх інженерів уміння спілкуватися в колективі, виховує якості лідера саме через слово, величезну силу якого визнавали в усі часи, починаючи з античності. Адже виступаючи перед іншими, людина виражає й утверджує себе, впливає на слухачів"(2, с.5). Володіння словом здавна прирівнювалося до дорогоцінного каміння (золота, кристалу), про його силу свідчить народна мудрість: "Немає нічого солодшого від язика; немає й нічого більш гіркого, ніж язик". Слово гуртувало цілі народи у єдину спільноту, слово роз'єднувало людей.

Обидва предмети, окрім своєї головної мети, виступають ще й засобом формування гуманістичних поглядів. У курсі "Українська та зарубіжна культура" особливо цінними у цьому відношенні є теми "Культура античності" та "Культура Відродження", які високо піднімають культ людини, її фізичної і духовної краси. Ідея гармонійного розвитку людини стоїть у центрі античної філософії, мистецтва та міфології. Студенти знайомляться із зразками лірики Тіртея, поемою Гомера "Іліада", їх вражає образ Прометея, який не тільки подарував вогонь людям, але і дав їм знання про світ. У п'єсі Софокла "Антігона" жінка йде на смерть заради брата. Вона прославляє велич людини, звучить гімн: "Людина повинна залишатись людиною".

Українські гуманісти творили у несприятливих умовах, коли Україна була поневоленою, але і тут були свої паростки, що проросли прекрасними зразками патріотизму, вірності ідеалам людини. Можливо, студенти вперше зустрічаються з цими іменами - це Юрій Дрогобич, Павло Русин, Мелетій Смотрицький, Станіслав Оріховський. Гуманісти Відродження пішли далі античних митців. Вони зробили земними богів і мадонн. Ми знайомимо студентів із Лаурою Петрарки, мадоннами Рафаеля, подвигом Мікеланджело, який один розписав знамениту Сікстинську капелу, генієм Леонардо да Вінчі. Наступна епоха Просвітництва мала на меті просвітити людство. Цій меті служили французькі філософи Вольтер, Дідро, Руссо. Ж.-Ж. Руссо змалював людину, не розбещену цивілізацією у творі "Еміль, або про виховання". Людину виховує природа - головна думка твору. Український просвітник

Феофан Прокопович мріяв просвітити монархів. У творі "Правда воли монаршей" він висловлює думку про гуманність царської влади, яка залежить від народу так, як народ залежить від свого монарха.

Опановуючи "Риторику", студенти знайомляться з її історією, яка починається з давніх часів. Саме класична риторика виховувала людину як особистість. Ще відомий китайський філософ Конфуцій вбачав основу життя у гармонійних і людських стосунках, він формулює категорію жень -гуманність. Студенти засвоюють афоризми Конфуція: "Чого собі не побажаєш, того не роби іншим"; "Людина може зробити шлях великим, не шлях робить людину великою" (3, с. 117).

При вивченні теми "Риторика епохи Відродження" звертається увага студентів на те, що "в епоху Ренесансу європейське суспільство переживає духовну кризу і поривається до оновлення. Починають зневажатися традиційні норми моралі, набуває розвитку індивідуалізм. Але це і час розкріпачення людського "я", розвитку внутрішніх можливостей людини. На арену виходять гуманісти, які понад усе цінують людину. Вони виявляють інтерес до античності" (2, с. 144-148).

З таких же позицій розвивається й антична риторика. Демократичний устрій Стародавньої Греції зумовив появу багатьох особистостей - видатних ораторів, таких, як Демосфен, Сократ, Аристотель, Платон. Гуманізм дозволив їм зайняти не тільки високі щаблі у риторичному мистецтві, але й продовжити свою справу в учнях (відома школа Платона, яку він назвав Академією). Аристотель вбачав великий педагогічний сенс риторики. Цицерон створює ідеал оратора: ораторське мистецтво повинно служити високій і благородній меті - служінню людям.

Та найбільшим джерелом гуманності була біблійна риторика. Уже в Старому Завіті Слово "творить з нічого". Це полум'яне слово пророків Мойсея, Ісаї, які вбачали основну свою мету – служіння людям. Це 10 заповідей, які Ісус Христос об'єднав в одну - заповідь любові, бо саме на ній тримається порядок і гармонія. Гуманністю проникнуте і його вчення про непротилежність злу, адже воно закликає до милосердя. За слово віддали життя майже всі учні Христа, одержавши замість слави та грошей мученицький вінець (1, с.90).

Досвід показує, що студентів завжди хвилюють проблеми сенсу буття, добра і зла. Так у них поступово формується співчуття до слабшого, готовність йому допомогти, натомість агресивності виховується людяність, щирість, привітність, чесність, чуйність і відвертість. Вважаємо, що ці риси є головними у формуванні молодого спеціаліста незалежно від спеціальності. У наш час на перший план виступає особистість керівника, від якої залежать долі людей. Саме особистості вирішують майбутнє нашої країни, її добробут і процвітання.

Література

1. Абрамович С.Д. Риторика загальна та судова. - К.: Юрінком Інтер, 2002.
2. Абрамович С.Д., Чікарькова М.Ю. Риторика. - Львів: Світ, 2001.
3. Українська та зарубіжна культура / За ред. М.М. Заковича. - К.: Знання, 2000.
4. Хрестоматія по истории древнего мира: Пособие для учителя / Сост. Е.А.Черкасова. - М., 1991.